

Joanna Chłosta

Sprawozdanie z sesji naukowej "Małe ojczyzny pisarzy Warmii i Mazur"

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 123-124

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joanna Chłosta

**Sprawozdanie z sesji naukowej
„Małe ojczyzny pisarzy Warmii i Mazur”**

Od 3 do 5 października 1996 r. w Olsztynie trwał cykl spotkań poświęconych zagadnieniu „Małe ojczyzny pisarzy Warmii i Mazur”. Organizacją przedsięwzięcia zajęli się Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie oraz Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Olsztynie, przy finansowym wsparciu wojewody olsztyńskiego. Spotkania objęły sesję naukową, warsztaty dydaktyczne i poetyckie oraz wycieczki studyjne.

Pierwszego dnia w Sali Kromera na zamku w Olsztynie nastąpiło otwarcie sesji przez dyrektora Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego Annę Mościcką. W tematykę obrad wprowadził słuchaczy prowadzący spotkanie doradca metodyczny Zbigniew Gontarz. W słowie wstępnym zauważył, że nie przypadkiem program sesji w całości poświęcony jest pisarzom, którzy byli i są najlepszymi kronikarzami swoich czasów. Podkreślił także fakt, że na Warmii i Mazurach krzyżują się wpływy różnorodnych kultur: warmińskiej i mazurskiej, białoruskiej, ukraińskiej i innych. Dialog kultur i tradycji ma służyć zbliżeniu zamieszkujących te tereny ludzi, wykształcić poczucie przynależności do określonej ojczyzny i tolerancji dla innych.

W programie sesji znalazły się cztery wystąpienia. Jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Andrzej Staniszewski (WSP w Olsztynie) na temat „Duże i małe ojczyzny pisarzy — Vincenz, Miłosz, Venclova”. Na podstawie życia i działalności tych twórców wysnuł teorię dotyczącą społeczno-lokalnej, prywatnej ojczyzny. Istotne w referacie było podporządkowanie analiz twórczości Vincenza, Miłosza i Venclovy socjologicznemu pojęciu ojczyzny Stanisława Ossowskiego. Dla badacza dany obszar staje się ojczyzną tylko wtedy, kiedy istnieje zespół ludzki, który odnosi się do niego w pewien sposób i w pewien sposób kształtuje jego obraz. Wówczas dla tego zespołu obszar rzeczywistości zewnętrznej nabiera swoistych wartości, które go czynią ojczyzną. Prof. Staniszewski przypomniał mało znane fakty biograficzne z życia Vincenza i Venclovy, wskazał na zbieżność ich losów, na podobne przeżycia związane z utratą prywatnej ojczyzny. Dopiero przymusowa zmiana miejsca zamieszkania, spowodowana historycznymi przemianami, uświadomiła tym pisarzom siłę regionalnej przynależności i stała się inspiracją ich twórczości.

O wpływach prywatnej, małej ojczyzny na twórczość biskupa warmińskiego mówiła prof. dr hab. Krystyna Stasiewicz (WSP w Olsztynie). W referacie „Ignacy Krasicki — gwiazda doby stanisławowskiej” stwierdziła, że największe dzieła poety powstały właśnie na Warmii, z którą był związany 29 lat. Krasicki zamieszkał na ziemi niezwyklej, która dała Rzeczypospolitej kilku prymasów,

wśród nich właśnie I. Krasickiego, oraz wielu pisarzy europejskiej, a nawet światowej sławy m.in. Jana Dantyszka i Marcina Kromera. Warmia była miejscem, które pośrednio sprawiło, że gwiazda Krasickiego „najjaśniej świeciła na firmamencie oświecenia”. W licznej korespondencji młodego, a potem dojrzałego wiekiem biskupa można spotkać wzmianki, że tu na Warmii odnalazł „spokojność i przyjemność życia”. Prof. Stasiewicz uzasadniła, w jaki sposób rozległa kultura literacka, którą Krasicki zdobył przebywając w ówczesnej siedzibie biskupstwa w Lidzbarku Warmińskim, znajduje odzwierciedlenie w jego twórczości.

Kolejnym mówcą był prof. dr hab. Andrzej Drawicz (Uniwersytet Warszawski). W swoim wystąpieniu „Gałczyński na Mazurach” prof. Drawicz zilustrował, na ile Mazury stały się małą ojczyzną tego poety. W dzisiejszej rzeczywistości, gdy „historia przegania z miejsca na miejsce”, pojęcie ojczyzny w świadomości każdego jest tylko dokonaniem wyboru. Dla Gałczyńskiego, który po raz pierwszy przybył na Mazury latem 1950 r., pobyt tamże miał być rodzajem ekskomuniki. Stało się jednak inaczej. Zdaniem prof. Drawicza Gałczyński z ziemi mazurskiej zaczerpnął nową siłę i rozmach swojej poezji, jego wiersze zyskały na bogactwie rysunku i jasności wewnętrznej. Krajobraz mazurski, mówił prof. Drawicz, który poeta chciał „uchwycić rękami i dotknąć ustami” został utrwalony w poszczególnych porach roku, w swojej przemijalności. Poeta znalazł na Mazurach własną, małą ojczyznę, samemu dając tej ziemi blask swojego wiersza.

Kolejny referat pt. „Mazury — duchowa ojczyzna Wiecherta” wygłosił ks. mgr Jan Roslan. Udowodnił, że twórczość Ernsta Wiecherta była cały czas nawiązaniem do miejsca urodzenia, czyli ziemi mazurskiej. Zdaniem ks. Roslana nie istniały okoliczności przeszkadzające pisarzowi powrócić na Mazury. Nie jest to więc dla Wiecherta ojczyzna utracona geograficznie, lecz stale trwająca w świadomości, aksjologiczna, duchowa ojczyzna krajobrazu, przyrody i przeżyć wewnętrznych. Powieściopisarstwo Wiecherta jest powrotem do miejsca, w którym człowiek znajduje wszystko to, co uległo zniszczeniu w świecie postępującej cywilizacji.

Na zakończenie prowadzący obrady Zbigniew Gontarz, dziękując występującym, zaprosił wszystkich uczestników sesji do udziału w kolejnych spotkaniach odbywających się pod hasłem „Małe ojczyzny pisarzy Warmii i Mazur”.